

mel i sucre

A AQUEST NUMERO HI TROBAREU

- Notícies locals, del que succeeix al poble, fins a l'hora de tancar el número, per l'O.C.B.

- L'art naïf, extracte informatiu extret en part del llibret " ART NAIF A MALLORCA", editat per la comissió de cultura del Consell Insular de Mallorca.

- El GOB, als onze anys de la seva fundació. De la revista "L'Ecologista ", nº- 1, primavera de 1.985.

- La solució a la crisi, cesió d'un particular.

- Bestiari, el moscard, breu estudi d'aquest molest insecte, per Cosme Nigorra, Joan Morey i altres.

- Glòria i misèria de la cuina mallorquina per Andreu Manresa, de la revista Palau Reial, 1, febrer de 1.985, editada pel Consell Insular de Mallorca.

- Fets, dues historietes curtes, per Joan Sastre Joan i Joan Morey

- Cossiers i cavallets, resum extret del llibre " Cent anys d' Història de les Balears " editat per Sa NOstra l'any 1.982

- Passatemps, per JOan Sastre Joan

MEL I SUCRE, Nº 61, Juliol de 1.985. Butlletí informatiu de l' Obra Cultural Balear a Sant Joan

PORTADA.- Cossiers de Manacor, detall, Costumari Català.

CONTRAPORTADA.- Art Naïf

Local Social.- C/ Nou- 6

Tothom que vulgui col.laborar que faci de veure algú de l'equip de treball.

Tirada actual.- 125 exemplars

Depòsit legal- 49- 1.983

Imprimeix fot Bohigas

Preu de venda 100 pts

N O T I C I E S L O C A L S
=====

--- L'Ajuntament de Sant JOan convidà a totes les entitats del poble a una reunió, per parlar de les possibles col.laboracions de diferents organismes a les properes festes patronals del poble, pel Agost. L'O.C.B., recordant la malifeta de l'any passat, decidí passar.

--- Francesc Joan de Sentmenat, el senyor dels Calderers, morí dia 13 de Juliol. Ja no donarà pus caramel.los als al.lots que visitin les cases.

--- A l'anyada d'enguany, ha pegat millor el blat que l'ordi, però així i tot ha estat magreta. Poca palla i barata, n'hi ha que emballen per ella.

--- Ha fet un Juliol de molta calor i pràcticament gens d'aigua. El dia 30 així mateix es va ennigular i va fer quatre gototes, tot va acabar en bascota i picades de mosca (sobretot als qui anaven fora camia).

--- Els incendis forestals estan a volta de cantó; de moment no n'hi ha hagut cap de important.

--- L'equip de redacció de l'O.C.B. de Sant Joan atravesava una època de poca creativitat. Esperem que li duri poc i rebi de tant en tant alguna injecció de moral..

--- Els xeremiers de Sant JOan segueixen anant de festes d'estiu per aquí i per allà.

--- Una jove Santjoanera, Catalina Mas, obtingué el quart premi al concurs nacional de la Creu Roja. Tothom estava content ja que el bitllet guanyador l'havia adquirit al mateix poble, a les oficines de Sa NOSTra. El premi consistia en dues barres d'or d'un quilo cada una, o el seu equivalent en doblers (quatre milions de pts).

--- Els opositors santjoaners al cos nacional de Professors d'E.G.B. han tingut més mala sort, ja que ningú ha pogut superar les proves. S'ha de dir que enguany s'havia canviat els tipus d'exercicis vigents anys anteriors.

--- En vistes a les properes eleccions generals de l'any 86 (llavors vendran les municipals), els rumors comencen a fer acte de presencia al nostre poble.

Dit del corrent artístic aparegut a França a la fi del segle XIX, que concep la pintura com una obra feta amb tècnica minuciosa, amb re finament natural i amb simplicitat i imaginació, que respon a un art instintiu, antinaturalista i espontani, sense perspectives, i que usa alhora la representació del somni i de la realitat dels personatges re presentats. Sorgí amb l'obra d'Henri Rousseau. Aquest art té molts punts de contacte amb l'art popular i primitiu, i , bé que començà amb l'obra d'un francès, té una extensió universal i ha estat valorat tot al llarg del segle XX, baldament el moment més important fou a l'inici del segle.

L'interés desvetllat va fer que la proliferació ingenuista es convertís en un vertader " boom " / I això fins al punt que Vallejo - Nàgera mateix ja l'any 1.972 amb motiu dp una gran mostra de " Naïfs espanyols contemporanis ", escrivia: " El nombre d'entusiastes de l'estil naïf s'ha multiplicat i, per art d'encantament, ha sorgit també una multitud d'artistes, o de suposats artistes, d'aquest gènere.

Es difícil, doncs, destriar entre el vertader artista naïf i el que amaga en l'ingenuisme la pròpia incapacitat. NO es pot considerar com a tal el pintor autodidacte i de cap de setmana que dedica els lleures a plasmar, tal com surt, allò que l'entorn li ofereix, si no poseeix, a més, i per damunt de tot, aquella cosa inefable, aquella capacitat innata, aquella innocència primigènia a qualche racó del seu cor adult on pugui mullar els pinzells amb la mateixa il.lusió i amb el mateix ensomni que un nin amb una jogueta nova. Robert Guérin diu que " el vertader naïf pinta en estat de gràcia ".

Aquestes qualitats no són exclusives d'una determinada escala social o edat encara que és més freqüent trobar que les tenen persones de cultura escassa o nul.la i desconnectades de la pintura convencional. Aquesta manca de formació fa, a més, que la tècnica els sigui indiferent i que n'inventin una de pròpia per tal de descriure, fil per randa, tots i cada un dels elements que integren el quadre ja que pels naïfs no hi coses principals i secundàries. Tot és igual d'important i significatiu. Tot és present amb la mateix claredat i comprensió i sense les lògiques proporcions de mides que trenquen les perspectives més elementals. I tot això ho fan amb convenciment, amb fe en ells mateixos i en allò que fan i en la manera en que ho fan. Aquest concen-ciment és el mateix que mou el contemplador a sentir-se atret i subjugat per aquest món senzill i fascinant que se li ofereix i a desitjar entrar- hi, de puntetes, i participar en un ideal tan reposat, en un paradís genesíac, en que fins i tot les coses tristes tenen un caire a-

traient i consolador.

Si l'essència i el caràcter de l'art naïf brollen en el camp anímic de la innocència i de la senzillesa, l'amenaça un greu perill. La dedicació continuada de l'artista fa que vagi aprenent l'ofici, esbrinant els secrets de la cuina pictòrica i que, en conseqüència, desaparegui, a poc a poc, aquella espontaneïtat imaginativa i aquella balba imperícia, que no eren els menors dels atractius del quadre o de l'escultura. Ara bé, si es tracta realment d'ingenuïstes nats, d'habitadors de les utòpiques illes dels naïfs, seran capaços de conservar, malgrat tot, el primitiu candor conceptual i la seva obra romandrà sana i estalvia de qualsevol possible contaminació.

Aquest miracle plàstic de cada dia que és l'obra ingènua, va precedit d'un altre miracle, tal vegada més gran, si és que ho pot esser, i que no és altre que el motiu pel qual un bon dia, un dia com qualsevol altre, un home o una dona (la dona ocupa un lloc molt important dins l'art ingenu) decideix, per art d'encantament, agafar uns pinzells, uns colors o un cisell i començar a pintar o a esculpir. Quin misteriós impuls el mena a questa decisió? Quina angèlica veu els anuncia aquesta extraordinària nativitat?

Llegint la vida de molt d'ingenuïstes, veim que la dedicació a l'art va precedida de qualque esdeveniment personal o familiar important però, de vegades, l'estímul és mínim. N'hi prou amb una foto vella, una postal agradable, una cançó, una paraula, o el recurs sobtat d'un instant feliç o desgraciat que pugna per reviure. En tots els casos s'obren les comportes que mantenien embassat i latent l'esperit creatiu i càndid que a partir d'aquest moment àlgid discorre lliure, ample i murmurios com una font.

Mallorca, illa d'art i de confluència d'artistes no podia deixar de tenir un bon planter d'ingenuïstes. I no només de pintors, sinó també d'escultors, aspecte ben poc corrent en el món naïf.

Mallorquins els uns, externs els altres, però tots amb el mateix anhel creatiu, amb idèntica il·lusió, posseïts per el do comú, inefable inefable i cecret de fer art, gairebé sense saber-ho, per obra i gràcia d'aquell sobtat, màgic i insòlit alè d'innocència pueril.

Oto Bihalji-Merin diu a l'art naïf, " no només ofereixen interès per a l'observació aquells autors que han assolit la categoria de mestres gràcies a la força de les aptituds naturals; també n'ofereixen aquells que després d'un treball professional aclaparador, cerquen una compensació relaxant en l'obra creativa i mitjançant la frescor de la contemplació i l'espontaneïtat de la narració, contribueixen a fer reviure la plasticitat perduda "

Fa onze anys, poc més d'una dotzena de joves ornitòlegs i excursionistes se reunien per fundar el que, amb el temps, se convertiria en un dels més importants grups ecologistes de tot el país. NO s'imaginaven aleshores que, una dècada després, el nombre de membres de l'associació que neixia s'hauria centuplicat, i que la tasca de conscienciació de la societat balear arribaria a esser tan intensa. La consciència proteccionista i el recolzament popular a les campanyes de defensa del territori organitzades pel GOB són avui tan forts que a determinats moments han fet tremolar l'estabilitat del govern de la comunitat autònoma, en testat en continuar permetent la destrucció del nostre entorn per urbanitzacions, autopistes i ports esportius. El propi president Cañelles va confessar que el tema des Trenc havia estat el major problema que se li va plantejar en els primers mesos de mandat, deixant-lo sense recolzament parlamentari en el seu intent de seguir protegint els interessos de la urbanitzadora sueca.

Com ha arribat el GOB a ocupar aquesta posició en la societat Balear ?. El camí recorregut pel grup no ha estat molt diferent del seguit per la resta d'associacions que han passat per tres etapes successives: Naturista, Proteccionista, i Ecologista. Fundades la major part d'elles a principis dels anys 70, tenien com a finalitat l'observació i l'estudi de la naturalesa, i en particular dels aucells. El desenvolupisme salvatge que imperava per aquell temps s'ocupà de fer-nos veure que la vida silvestre que preteniem estudiar anava desapareixent davant els nostres propis ulls, víctima de la pressió de tot tipus a que era sotmesa. En el cas de les nostres illes, el fenomen urbanístic — que ja havia deteriorat la major i millor part del nostre litoral — començava a orientar-se cap a altres zones apetibles: els prats (Albufera de MUro, Albufereta de Pollença, Salobrar de Campos, Albufera des Grau de Menorca, Salines d'Eivissa i Formentera), els illots (Dragonera, Tagomago, S'Espalmador, etc) i les poques platges escassament alterades que encara queden (Es Trenc, Cala MOngragó, Macarella,et) Aquestes i altres agressions ambientals, que degradaven de manera ràpida i irreversible l'entorn, transformaren gradualment els observadors i estudiosos de la naturalesa en proteccionistes més o manco enèrgics.

Aquí començaren els conflictes. Els simpàtics " amics de la naturalesa " , acceptats i alabats per totes les tendències socials i polítiques (fins i tot per aquelles que participen a l'agressió al medi ambient) començaren en convertir-se per a determinats sectors en molestos ciutadans que protestaven, a través d'escrits a la premsa i recursos administratius, contra les accions poc respectuoses amb l'entorn. Al principi, aquestes protestes eren rebudes amb una certa sorna condescendent. Eren " els dels pajarritos ". Però arran de diverses victòries jurídiques i de la paralització d'alguns projectes, les mitges rialles sarcàstiques que causavem se gelaren

en alguns rostres. Començàvem a fer perillar alguns dels negocis dels especuladors.

Eren els anys 76- 77, i diversos esdeveniments — la democràcia, el subsegüent desencís per l'actitut dels partits tradicionals davant la problemàtica medi- ambiental, els successius plans energètics nuclearitzadors del país, el saqueig a que són sotmesos els recursos naturals, paisatge inclòs — anaren dotant els membres dels moviments proteccionistes de l'estat (de la mateixa forma que passava a la resta del món occidental) d'unes mínimes bases filosòfiques i ideològiques comunes que anaven configurant el pensament ecologista. Al mateix temps, un nombre important de persones que fins aleshores no s'havien mostrat especialment actives en qüestions de defensa dels ecosistemes, atretes pels plantejaments antinuclears, pacifistes o d'ecologisme urbà. L'evolució del GOB ha seguit també aquest pauta. Amb advertiment important: a altres zones del nostre país, el procés ha anat acompanyat de tensions que han provocat nombroses ruptures, motivades en uns casos per plantejaments ideològics realment divergents, però també a vegades per personalismes absurds. El lamentable resultat ha estat l'atomització del moviment en un xinxer de grups de vida curta i de possibilitats d'acció i incidència reduïdes, a causa de l'escassessa de personal i de recursos econòmics. A les illes, en canvi, l'avanç del moviment ecologista ha resultat integrador. En el GOB conviuen cordialment des de l'ornitòleg de camp a l'antinuclear més convingut. Probablement, l'engoixosa situació del nostre arxipèlag en la qüestió de la defensa del territori ha fet més fàcil aquesta cohesió dels ecologistes. La resistència a qualsevol intent de manipulació partidista del grup, també.

A partir de la intervenció directa a Terra i Llibertat (grup d'inspiració clarament libertària) en la qüestió de sa Dragonera, l'any 1.977, el GOB veu amb claretat que nous mètodes d'anàlisi i actuació poden unir-se a la denúncia, la divulgació i la protesta escrita, sempre guiats pel principi de l'acció no - violenta i pel respecte a les institucions democràtiques.

Terra i Llibertat desaparegué ràpidament. Altres grups de dsitintes característiques existents a Mallorca anaren disolvent-se i molts dels seus membres més actius integrant-se en el GOB. Així succeí amb el grup Muntona DE Pollença (excursionista- proteccionista), l'Associació Faunística de les Illes Balears, ACIB (naturalista- proteccionista) i Talaiot Corcat (ecologista). Nous membres ingressen al grup a un ritme pròxim al d'un cada dia, convertint el GOB en un dels grups ecologistes de tot l'estat amb més socis, i la nostra regió — tan conservadora en altres aspectes- en la més sensibilitzada d'Espanya en temes medi- ambientals.

Avui, el GOB, continua creixent i organitzant-se dia a dia. Dues seccions insulars (GOB- Mallorca i GOB - Menorca) funcionen amb total

autonomia, i comencen a aparèixer delegacions locals als pobles més importants. Continuem els treballs de camp per tal de conèixer millor els nostres ecosistemes. Seguim amb les conferències i projeccions de diapositives, en l'intent per fer arribar a tothom l'amor per la naturalesa. Feim al·legacions als plans urbanístics, tenim una reserva natural (la Trapa), treballam en el Centre de Protecció de l'Avifauna de Son Reus, reivindicam els drets del vianant i dels ciclistes a Ciutat ...

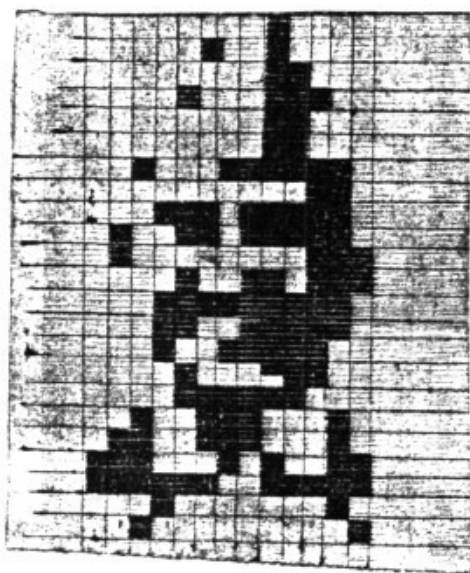
La nostra activitat febril ens pot deixar momentàniament exhausts, mancats d'energia i de recursos financers. Però no podem defallir. La política nefasta del govern de la Comunitat Autònoma ens marca el camí: parcel·lacions rústiques, ports esportius, autopistes, amenaces d'urbanització a l'albufereta, Sa Canova d'Artà, Es Caló de Ferrutx, Cala Agulla, la Punta de n'Amer, Cala Mondragó, Sa Vall, Cala En Turqueta (Menorca), Ses Salines d'Eivissa i Formentera, ... Hi tant de treball per fer, i necessitam tanta d'ajuda ...

=====

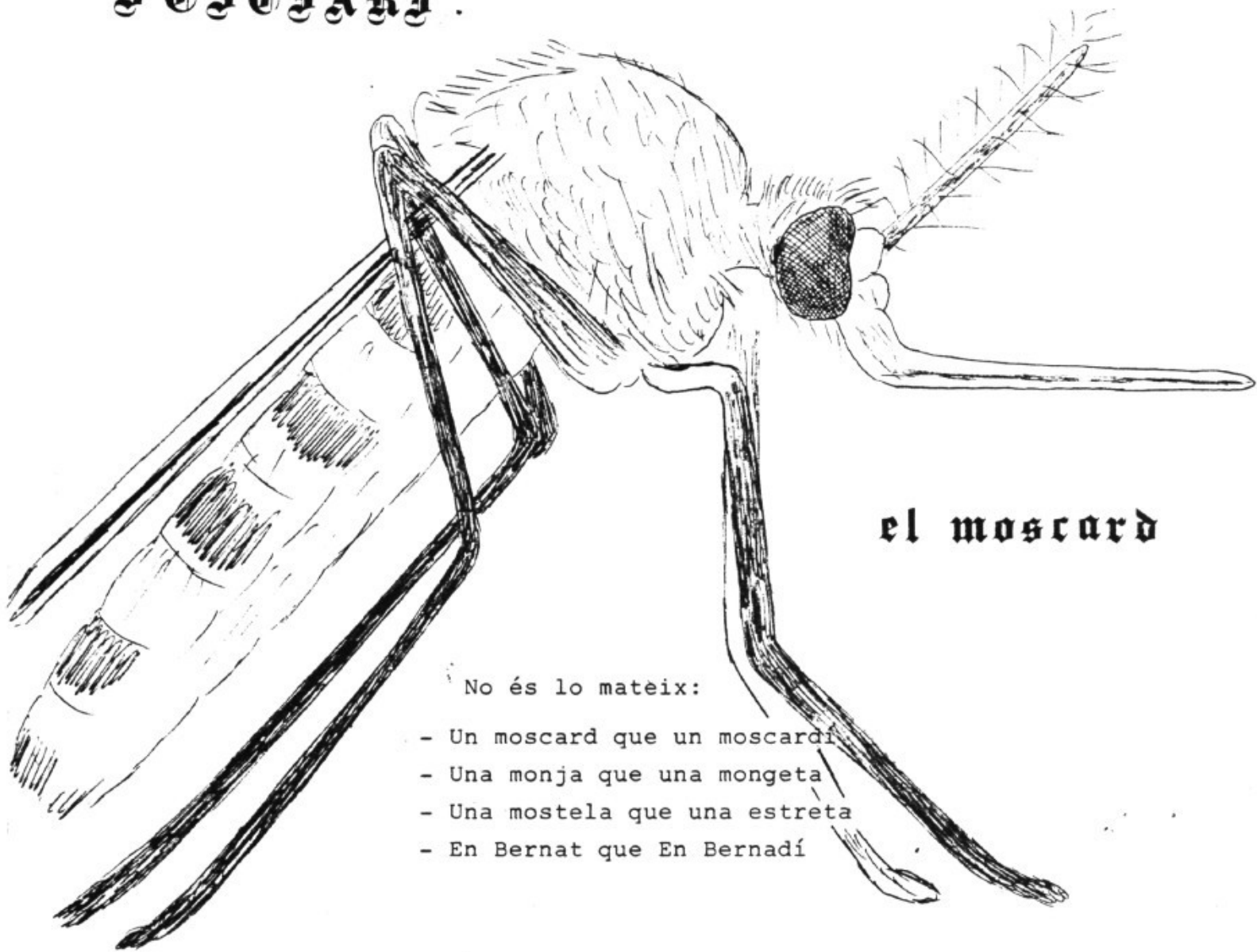
=====

LA SOLUCIO A LA CRISI

Per captar bé, aquesta solució s'ha de veure de 10 m

Si qualcú no la capta, més li val.

el moscard

No és lo mateix:

- Un moscard que un moscardí
- Una monja que una mongeta
- Una mostela que una estreta
- En Bernat que En Bernadí

Se diu moscard al petit insecte dípter que ens molesta durant les nits estiuenques amb la típica brunidissa devers una orella, l'acostament a un braç o a la cara i la subsegüent picada.

Els més corrents de la nostra contrada són els " Culex pipiens ". Els mascles són vegetarians, només s'alimenten de sucus vegetals, però les femelles són hematòfagues, les agrada la sang dels mamífers. Una femella de moscard que s'hagi alimentat de sang posarà de 300 a 400 ous, en canvi una que no n'hagi xuclat només en posarà uns 80.

Per l'operació de xuclar disposen a la boca d'una trompa sofisticadíssima, com els més moderns aparells de sondeig i perforació. A l'interior d'aquesta probòscide disposa de tres estilets, el primer li serveix per foradar, el segon per xuclar i el tercer per inhocular una saliva anticoagulant (és la que posteriorment ens produirà picor) que li permet inflar-se de sang.

Se diu que només pica a les persones que tenen la sang dolça, i per trobar la víctima durant la nit (període del dia de més ac-

tivitat)es valen d'una sensibilitat especial per captar el calor que des-
prenen els mamífers. .

Per a la reproducció necessiten d'aigües embassades, on
les femelles hi posen els ous. D'ells neixen larves que " neden " sobre la
superfície (més bé no s'enfonsen degut a la tensió superficial de l'aigua)
i per alimentar- se es valen d'uns pelets que tenen al cap, que epr un rà-
pid moviment produeixen petits remolins, que acosten partícules disoltes
dins l'aigua a la boca de la larva. Si volen que les larves s'enfonsin bas-
ta posar detergent a l'aigua.

Els metges antics creien que l'aire contaminat, o miasma,
que s'aixecava per les nits dels marjals, era el causant de les febres i
tremolors característics de les febres palúdiques. I recomanaven evitar
per tots els medis que l'aire de la nit entràs dins les cases. La creencia
no era tan absurda, ja que l'home, quedant- se dins la casa i tancat les
finestres, es protegia sense saber- ho, dels moscards nocturns transmissors
de la malaltia.

A l.894, Roos descobrí que l'home el el moscard " Anopheles"
són hostes alterns de diferents etapes de desenvolupament dels microorga-
nismes que ocasionen el paludisme, i que aquest només poden completar el
cicle biològic quan passen d'un a l'altre.

Els moscards Anopheles, es reconeixen per la posició obli-
cua del seu cos quan estan en repòs.

A més del paludisme (o malària), transmesa per l'Anophe-
les, altres tipus de moscards poden esser causants de malalties com la fe-
bre groga, elefantiasis, encefalitis,...

Els moscards d'enguany, Senyor,
tenen es barram d'ullastre;
figuen es bec dins sa pasta
i xucle sa sang millor

Suara m'he barallat
amb un moscard, cara a cara;
l'he deixat que encara plora,
amb so budellam defora,
d'un cop que li he pegat.

L'home ha inventat mil i un artilugis per alliberar -se de
les picades d'aquest insecte: cop amb la mà plana, paleta, flit, (entre
els tradicionals), i tota una sèrie d'artilugis que van de dels d'elabo-
ració química als que funcionen amb l'electricitat.

També hi ha que dir que l'home modern ha eixugat moltes mar-
jals arreu del món (de terribles conseqüències ecològiques) just per po-
der- se alliberar de les malalties que transmeten els moscards.

Els seus pitjors enemics naturals són les aus insectívores
de vol rà pid: orenelles, falzies, avions,... Una bolla alimentícia (la
que duu al niu) d'una orenella pot contenir fins a 10.000 moscards.

Precisament en temps de crisi econòmica més que considerable davant el consumisme organitzat entre la llauna i el dòlar, la cocacolonització i l'imperi de les hamburgueses, el fred dels congelats i l'economia mal entesa, la nostra societat, bàsicament l'èlite professional i empresarial, s'ha llançat a la devoció de la gastronomia, traduïda com l'art de menjar, la cultura dels aliments i la seva elaboració.

Davant la proliferació de restaurants que reclamen prestigi, cuina avançada i preus exagerats, seccions als diaris que en parlen, a Mallorca — molt al contrari del que esdevé a la resta d'Espanya — l'alça de la cuina, la recuperació del gust del menjar bé, la preparació dels populars plat i la defensa dels productes del lloc, resta encara molt lluny d'esser una cosa interessant. Tenim una gran cuina, amagada als receptoris i a les cases particulars — no moltes —, al temps que els restaurants adoren la despersonalitzada " Cuina internacional ".

Ja fa un grapat d'anys, els francesos, que són els reis per moltes coses, que adoren els seus mèrits, llançaren a l'òrbita dels sistemes internacionals d'influències, la moda de la " nova cuina " després d'haver pujat als altars el gran sacerdot d'aquest moviment, Paul Bocouse. Aquesta renaixença, entre cultural i econòmica, de la cuina francesa — per altra part indiscutible — es reduïa a l'apreciació per part del cuiner dels productes del mercat, de les verdures, carns i peixos que el temps duia a la plaça i d'aquí, interpretant les receptes de sempre, els plats i les salses tradicionals, fer-ne una versió més digerible, moderna, colorista. NO hi ha cap altre secret. Cuina amb productes frescs i lleugers. D'acord amb els temps moderns. RES pus.

ELS MALS DE LA " NOVA CUINA "

La nova cuina, potser, és la mare de la renaixença culinària a Espanya. Tota moda té els seus intèrprets, els espontnis sempre són perillous i per això el moviment quedà desvirtuat en bona part. Hem dit que a d'altres regions i comunitats espanyoles el resorgiment de la cuina ha estat gros. Així el seguidor més afortunat de Bocouse, el més precís i el que ha sabut fer dels fogons un altar amb uns productes i uns plats extraordinaris, ha estat Arzak a Sant Sebastià i darrera ell ha nascut la nova cuina basca, de la mateixa manera que els catalans, amb un altre estil i amb més precedents menys internacionalitzats n'han fet del negoci, de la necessitat imprescindible, un art apreciat.

Emperò, de fet i a la llarga, la " nova cuina " ha fet mal a molts de llocs — a Mallorca, en bona part — a causa dels mals cuiners,

dels afeccionats que s'han mirat al mirall de l'autosuficiència i de la simple imitació. Així les salses o els fons francesos, a base de mantega, s'han estés; els patés i pastissos de verdura o peix, s'han fet els amos de les cartes, les mescles indiscriminades de dolços i aspres agre han arribat sense cap ni centener. Un pastís de verdura, un agre dolç, un bes-cuit de plat i quatre vaguetats més, amb l'omnipresència d'un mateix gust a les salses, han invadit els nous restaurants. Sense investigació prèvia, sense cap ni centener. Fent noves receptes, assassinant plats ancestrals.

I si els nous corrents havien d'arribar així, podem dir que més valia que mai no s'acostassin sense esser gens reaccionaris. Paral·lelament a l'obertura dels estils modernitzats, al mateix temps que la gent interessada també queia en semblants equivocacions, a Mallorca han seguit fent-se plats miserablement representats, despersonalitzats de gust i de contingut a la majoria dels 2000, dos mil, restaurants que hi ha en aquesta terra.

LA FALSA CUINA TIPICA

Darrera el frit mallorquí, les sopes i la porcella rostida, molts d'aquests dos mil restaurants, si ho fan, se senten cabals amb la cuina del lloc on es troben. NO manca dir que la qualitat dels plats desitja molt. I si tenim un mercat potencial de 4 milions de turistes que ens visiten, qua es de preveure que aquesta gent no anirà a menjar, si surt de l'hotel, del bufet i del picnic, el mateix que pot menjar a la seva terra, el mercat d'acció és molt gros. Hi ha boques a dojo.

NO es demana que es faci cuina experimental, ni que les cartes de tots els restaurants vagin casades inexorablement amb la cuina típica. Es tan sols una manca de coherència, de sentit del risc, de la imaginació i de sentir-se del lloc, d'orgull de la terra, amb una paraula. Saber que tenen un restaurant a Mallorca i que el poden tenir idèntic a Albacete és desgraciat. Cada cosa necessita la seva personalitat.

Mirat des del cantó comercial potser els arguments per mirar i respectar la cuina mallorquina autèntica no sien determinants, vista la bona situació general del sector turístic illenc, emperò sí s'ha de tenir en compte sumant- ho al que deim més amunt que una bona cuina, amb força anomenada, pot esser un reclam per un turisme interior, selectiu emperò important, de la mateixa manera que ara hi ha grups de gastrònoms o de simples turistes que van aposta al País Basc, a Galícia, a Múrcia, a Catalunya, també a Madrid, reclamats pel seu gust de menjar bé. Un turisme de qualitat, fora dels circuit i temporades comercials tradicionals.

Vostès em poden dir que la cuina mallorquina típica sí que té el seu lloc a bastants de restaurants i sobretot als cellers. NO, ni a prop fer- hi. Són mixtificacions, bona voluntat i ganes de fer duros. La cuina illenca no són tres plats, són centenars, ben fets, amb elaboracions lentes com es feien un temps, que tot el foc era de carbó, en greixoneres de terra, amb oli d'oliva o saïm. Ara, si volem menjar sopes mallorquines, de els quals he arribat recollir més de trenta formes diferents de fer- ne i amb receptaris diferents, segons el lloc i la temporada, és un plat que es fa ~~escalfat~~ negat d'oli, amb les sopes fredes i la verdura gaire bé frita. Sí, és així emperò és trist. El frit, ringo- rango. La porcella, moltes vegades la donen refregida. Si tenim la sort de trobar algergínies farcides, si són bones tendrem la desgràcia que la salsa és de llauna o que la carn no està ben especiada. NO és que sigui un maniós crític, és que és cert: Els Mallorquins hem girat l'esquena a la nostra cuina, com ho hem fet amb el nostre patrimoni paisagístic i cultural per abraçar destrosses i cursileries duites de fora.

Ja fa molts d'anys, quan la fotografia encara era un art totalment manual, a les fires dels pobles hi solien anar retratistes ambulants; els solien anomenar " minuterios " perquè revelaven la fotografia allà mateix i al cap de pocs moments d'haver-la feta, era entregada al fotografiat.

A una d'aquestes fires

— Passin senyors, passin ! , una magnífica fotografia per sols dos reials !. Fotografies al segon !. Passi senyor ! — a un home que se mirava la feta.

— Jo ? . NO , gràcies, estic esperant que passi un altre.

— Idò passi, senyor, passi ! — increpà el retratista. NO importa que esperi !

— Que voleu dir que no ? — respongué el senyor en qüestió — no deis vos " fotografies al segon " ?. Idò precisament per això no vull passar el primer.

=====

Va passar a un home de la vila fa un grapat d'anys.

Aquest home ja era padrí, i tenia el costum d'anar a cercar el seu net de costura, de ca ses monges.

Era ja d'edat i passejava una bona panxa, i quan arribava a ca ses monges estava ben cansat. Un dia d'entrada d'estiu arribà prest, i els al.lots encara no havien sortit i com que feia una bona calor, s'assegué en terra damunt l'acera, arrepitat a la rebranca del portal, esperant el seu net.

Amb això sortí una monja, i el s'afinà a sus allà, i per fer-li cas, li digué:

— I que esperau un infant, l amo`n Joan ?

I l'amo`n JOan li respongué:

— No, Sor Saturnina, això ja en ve des néixer.

COSSIERS I CAVALLETS .-

Dins les festes, hi podem trobar moltes de vegades autèntics residus testimonials del bagatge cultural que no s'ha esborrat al llarg de tots els segles, encara que moltes de vegades hagi perdut el sentit de l'origen pel qual fou començada aquesta manifestació. Però no interessa tant la història com la perduració festiva. Certament hi ha uns valors universals que la gent, al llarg dels anys i de les generacions, sap servir perquè necessàriament signifiquen la seva pròpia sensibilitat. Si haguéssim de trobar qualque element que ens pogués definir, al llarg de tot el temps enrera, la festa, només caldria pronunciar dos mots carregats de suggeriments: Cossiers i cavallets.

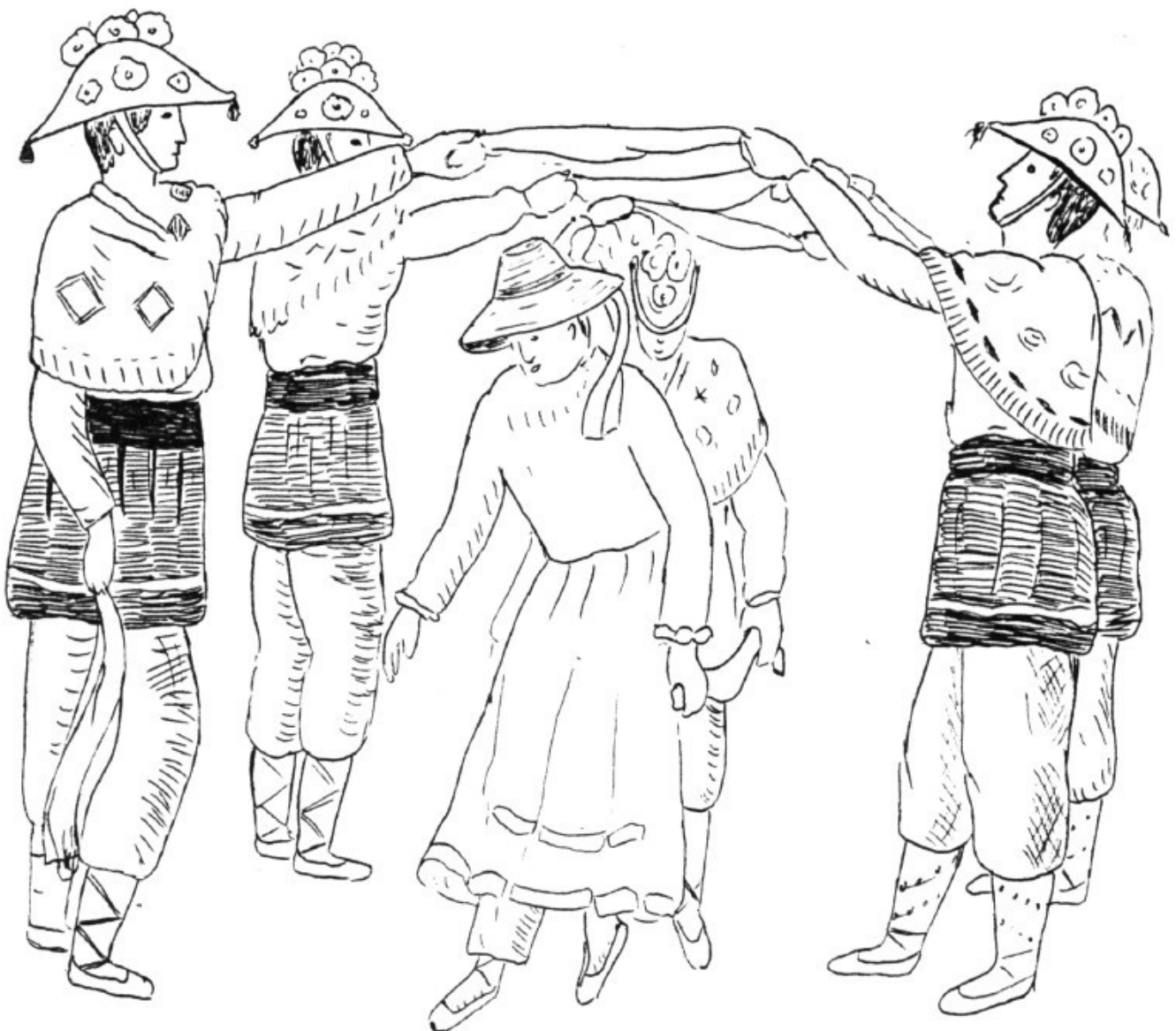
Els cossiers i els cavallets són els dansadors de l'estètica, de les figures perfectes, que en nombre de sis (al manco originària - ment) dansen formant un cercle que van fent i desfent per, al final, retre's submisos a la figura d'enmig que és la dama. Tenen tot el gust de la cultura popular mediterrània, tant pel seu joc de colors (groc, vermell i verd, o blau , bàsicament) com per la forma circular d'executar la dansa, com pel nombre d'elements que hi prenen part. Cal dir que , juntament amb ells, hi juga un personatge molt popular, que simbolitza l'autèntica festa i que, amb un vestit de dimoni, corr d'un lloc a l'altre encalçat els altres, per tal d'arruixar-los amb la gran barra de donarda, que fa més por que mal. Sobre l'origen d'aquests dansaires, no hi ha res comprovat, però així i tot hi ha dues teories que conhorten cadascun de llurs defensors. Una és la teoria de la dualitat del bé i del mal: els sis cossiers enrevolten la dama, que representa el bé, per defensar-la del mal que seria tot allò que els envolta fora del cercle — després, a l'Edat Mitjana, fou representat per un dimoni — . I l'altra, una dansa relacionada amb les islàmiques, que representaria una exaltació de la fertilitat.

Allò que tenim són dades, a partir del segle XV, de llur presència a Mallorca i de llur participació a les processons i a les festes. Notícies que, a finals dels XVI i a començaments del XVII participaven a les processons de les parròquies de Sant Miquel, Sant Jaume, etc, i als pobles d'Alaró, Algaida, Manacor, Sóller, INca, MONTuïri, Sineu, Valldemossa i amb tota seguretat a molts d'altres, ja que aquests segles hi va haver un alt entusiasme pels costum de fer participar les danses populars profanes a les processons religioses, sobretot a les festes del Corpus..

A finals del segle passat, segons l'arxiduc, hi havia cossiers a més de vuit pobles i ens fa una descripció dels d'Alaró, molt interessant per a la seva recuperació; durant aquest cent anys se'n perden molts d'una manera irrecuperable; també els d'Alaró, que semblaven els més animats de Mallorca

Es cossiers d'Alaró
molt pocs los saben ballar,
perquè els han d'estudiar
dins s'estable des rector.

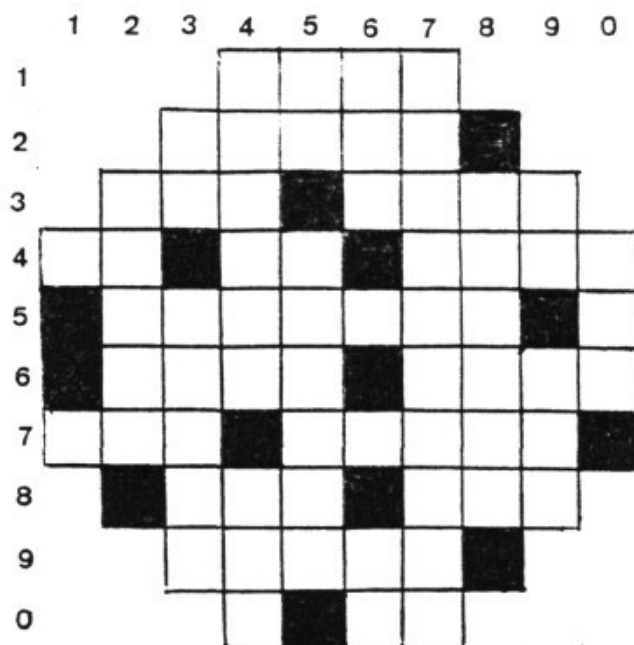
NOMés romanen falaguers avui els cossiers de Montuïri, els
d'Algaida i els de Manacor, i els cavallets de Felanitx, Pollença i Artà

Dansa dels Mocadors, Cossiers de
Montuïri, Costumari Català

ENCREUAT . -

HORITZONTALS .- 1.- Encadenament fortuit de successos, que quan ens es favorable, ens depar moltes alegries, i si no molts de maldecaps. 2.- Artilugi inventat per l'home per desplaçar- se dins l'aigua a distàncies curtes. 3.- Fluid aeriforme. Fusta negra molt apreciada pels constructors d'instruments musicals. 4.- Animal que lladra. Símbol químic del tàntal. Posa oli a les part mòvils d'una màquina. 5.- Instrument de ferro amb un mànec generalment de fusta que serveix per picar. Lletre que fa devuit de l'abecedari. 6.- De curta durada. A la matinada, moment que la primera claror del sol comença a il.luminar l'horitzó. 7.- Ganes ferestes de menjar. Fer voltar una cosa girant sobre el seu eix. 8.- El pare del mul eguí. El fet d'estar sense fer res. 9.- Planta espinosa que fa unes flors ben hermoses. 0.- Lletre que fa denou de l'abecedari. Turisme - Esport.

VERTICALS .- 1.- Quarta lletra d'"abecedari ". Efa. 2.- Animalet marítim de color vermellós, de la família dels crustacis, bastan ben cotitzat dins el mercat. 3.- Matricula de Badalona. Proveir d'armes. 4.- Ofici de posar fil a agulla. Senyal marítima internacional de demanda d'auxili. 5.- Metall preciós. Impedeixes que una cosa continuï en moviment. 6.- Reial Club Esportiu. La d'enmig de mel. Vocal rodona. Extraterrestre. 7.- Enginy que tenen les màquines d'escriure per disposar de marges a voluntat de l'escrivà (plural). 8.- Unió matrimonial. 9.- NO tocar. Cada una de les branquetes que arranquen de l'arrel de plantes com el blat, l'ordi, etc. 0.- En aquest moment.

SOPA DE LLETRES .-

Cercant per aquí
de dins hi trobareu
nou noms de dona.

V O S Q U A R A B R A B
C E A M B I L O M C I R
A A R M A N E U S T A U
T D M A T O A I U M E S
A N I A O T C L A S Q U
L E E L M N M I L R E U
I Q U E A A M E E S M E
N S T R I G M Q U U E E
A M F M A T R E Q U Q U
E S I V I S C A I I N O
E M M I A I R A M R A U

Per mig hi troba-
reu una frase

"S'en gladiassa" 49x61 cm.